

Някои аспекти на употребата на Интернет в чуждоезиковото обучение

Вилияна Райчева

Some aspects of using the Internet in the French language teaching: This study analyzed the use of the Internet, and teaching methods and materials used in teaching foreign languages, namely French. It also draws attention to the content and pedagogical practices.

Key words: virtual environment, foreign languages, pedagogical objectives, didactics, Information and communications technology - ICT

ВЪВЕДЕНИЕ

Често Интернет се асоциира с концепцията за интерактивност. Възможно ли е да се експлоатира тази негова особеност, за да се създадат специфични техники за чуждоезиково обучение? За разлика от детето, което учи родния си език в естествена интерактивна среда – и то постоянна – обучаемите най-често посещават учебни часове, в които езиковата среда е изкуствена и краткотрайна. До каква степен е възможно да се пресъздадат, посредством употребата на виртуална социална среда, каквато е Интернет, идеалните условия за обучение по чужд език?

Това изследване анализира употребата на Интернет, както и педагогическите методи и материали, използвани в обучението по чужд език, а именно френски. В него се обръща внимание също на съдържанието и педагогическите практики. Като се има предвид огромното разнообразие и количеството на ресурсите за самообучение и обучение по чужд език в Интернет, в настоящото изследване сме се постарали да не се поддаваме на тенденцията да се идеализират възможностите за комуникация и интерактивност без граници.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Интернет може да се разглежда като медия за комуникация, която е делокализирана и може да се експлоатира не само в реално време. Благодарение на богатите си и почти неограничени ресурси, на транскултурния си характер и лесната употреба, Интернет вече е спомогнал за немалък брой иновации в областта на дидактиката на чуждоезиковото обучение.

В образователната среда Интернет се използва по различни начини. Най-често той е средство за търсене на информация, но и за намиране и споделяне на педагогически практики, предоставени от различни организации - държавни или частни. Значителна част от педагогическите потребители го използват, за да поддържат връзката си с колеги, преподаватели и обучаеми, най-вече чрез електронна поща.

Използван за педагогически цели, Интернет има три главни аспекта: от една страна, някои обществени или частни образователни институции дават на разположение в Интернет ресурси за изучаване на чужди езици. Тези банки с ресурси предлагат интерактивни материали за обучение, насочени и към ученици и към учители. От друга страна се предлагат класически курсове по езици с дистанционно обучение, които завършват с диплом. Тези курсове често са под формата на самообучение, в което разнообразни мултимедийни ресурси се използват с дидактически и педагогически цели. И най-накрая, овладяването на чужд език може да е резултат от друг начин на употреба на Интернет, когато той се използва като инструмент. Тази употреба показва третия важен аспект - изучаване на езика посредством задачи и проекти.

В „Програма 2000”, Европейската комисия констатира, че основните двигателни сили на Европейския съюз са иновациите, научните изследвания, образованието и

обучението. Това са четирите основни направления, които ще спомогнат за създаването на т.нар. Общество на познанието, което, според доклада от 2000 година, ще бъде базисно за членовете на Европейския съюз.

" С това ще се постигне директно целта, която си постави Съюза – да развие образованието и ученето през целия живот – цел, поставена и в Договора от Амстердам , който потвърждава желанието на Европейския съюз да работи за повишаване на нивото на познание на своите народи, благодарение на широк достъп до образованието и постоянното усъвършенстване на знанията. " [3, 1997].-1
В настоящия доклад ще се опитаме да преценим как тези цели могат да се постигнат чрез употребата на Интернет и да разгледаме качеството на предлаганите там образователни ресурси за чуждоезиково обучение.

От една страна ще разгледаме някои от характеристиките на съвременното преподаване през призмата на Интернет, най-вече ученето и преподаването на чужд език. Основна характеристика на съвременното чуждоезиково обучение е разнообразието от форми на преподаване в клас в рамките на традиционното училище. Ключовите думи в съвременното обучение са : базисната употреба на ИКТ в учебните часове, схващането за структурираните знания и обучение, съобразено с конкретния ученик.

Всеизвестно е, че процесът на обучение има две страни - преподаване и учене. За да покажем комплексността на процеса на учене и учебната среда, трябва да споменем, че тя е свързана с :

- интерактивността;
- социалния аспект;
- емоциите на обучаемия.

Тези аспекти трябва да се вземат предвид при съставянето на педагогически материали и обучителна мултимедия, тъй като активният процес на обучение, основан на метапознанията, е главната движеща сила на ученето.

Дидактическата и педагогическата страна на обучението е от изключителна важност, понеже учебната среда, създадена от ИКТ, има нужда от солидна основа. Обучението чрез ИКТ не може да се прилага според старите методи на преподаване. Новите... имат нужда от нови методи ; начинът на преподаване и качеството на обучението заемат водещо място. Термините дидактика и педагогика в настоящата работа са взаимствани от дефиницията на Т. Тома :

" Дидактикът е учен, специалист по дидактика. Дидактиката е наука, която има за цел да създава и изучава методи за обучение. Педагогът е този, който се концентрира върху теоретическата и практическата страна на преподаването. " -2

Базата, на която се основават новите техники на преподаване на чужд език, е теорията на конструктивизма. Според основната идея на конструктивизма, нуждата от учене се усеща, когато обучаемият участва в процеса , споделяйки и обменяйки опита си с другите обучаеми. Под понятието *обучаем* имаме предвид индивид, без значение от възрастта, който участва активно в обучителния процес и осъзнава ясно конструирането на знанията си. Конструктивисткото определение на знанието не е научаване на "истинската" природа на нещата, а "...това, което ние избираме да наричаме знание, е консенсус от вярвания, консенсус, отворен за по-нататъшни преговори", четем в Дъфи и Канингам-3.

Според конструктивистката теория, ролята на преподавателя се трансформира, той вече не е единственият източник на познание, а ролята му е по-скоро на „съпътстващ“ обучаемите по нелекия път на познанието, който ги наблюдава, съветва и им помага.

" Конструктивисткото виждане за ученето, според което обучаемият построява знанията си, като си взаимодейства с дадена среда (в дидактическото значение на термина), или обкръжение, дава на обучаемия главната роля, за сметка на виждането "предаване на знания" от учителя на ученика." [BARON, 1994]-4

Д. Йонасен е създад класификация на категориите на употребата на компютрите и медиите (в широк смисъл) в образователната среда. Тази класификация определя технологиите като:

1. работен инструмент
2. интелектуален инструмент
3. контекст

1. Примерите за технологиите, използвани като работен инструмент са обработката на текстове, мултимедийните програми, достъпа до интернет, използването на електронна поща. Използвани с педагогически цели, тези инструменти подпомагат обучаемите да построят и структурират не само нужните им документи, но и знанията си.

2. Технологиите, използвани като интелектуален инструмент, потвърждават гледната точка, че компютърът е продължение на интелектуалните способности на човека, като средство за когнитивно развитие. Тези "инструменти" са базирани от данни, комуникацията по електронната поща.

Например, създаването на лични бази от данни на чужд език с използване на хипервръзки между мултимедийни документи помага на обучаемия да построи и осъзнае йерархичните връзки в системата на езика. Това е свързано със метакогнитивните компетенции на обучаемия, тоест с осмислянето на придобиването и изразяването на знанията.

Мултимедийните софтуерни образователни продукти, упражненията, базирани на интерактивността и уебстраниците с упражнения са включени в технологиите като интелектуален инструмент. Тук не става само въпрос за интерактивността между обучаемия и машината, но и за взаимодействие и обмен с други личности, което се случва например при обмен на електронна поща или участие във форуми. Последните не са винаги в текстова форма, а понякога общуването става визуално и слухово според многообразните форми на ИКТ.

3. Технологиите като контекст означава използването на ИКТ като средство за представяне на аргументи, идеи и перспективи. Това понятие съдържа фактори, които могат да стимулират ситуацията от реалния живот.

Технологиите като контекст дават предимство на социалните контакти в ученето на чужд език. Достъпът до информация в Интернет и възможността да общуваш теоретически с хора от целия свят, може да помогне на обучаемия да се възприеме като част от микросреда и това да го мотивира да овладее или усъвършенства чужд език. Тази микросреда може да бъде, например, група за чат, която общува на даден чужд език и желанието да бъде чуто и разбрано в тази среда, представлява стимул за учене на езика.

Класификацията на употребите на технологиите в обучението, създадена от Д. Йонасен, датира от 1995. Оттогава в областта на ИКТ и чуждоезиковото обучение нещата са се променили и еволюирали доста. Все пак и днес тази класификация може да служи като база за категориите на педагогическите употреби на ИКТ. Обогатена от новите приложения и модерните форми на употреба, тя запазва мястото си като рамка за тяхното качество.

Днес употребата на ИКТ като работен инструмент се счита за ежедневна, дори и в чуждоезиковото обучение. Хипотезата, че технологиите са интелектуален инструмент също е разпространена, въпреки че няма преки доказателства за постигането на по-добри резултати в ученето с прилагане или не на ИКТ в обучението. Това, което е от значение, е начинът на преподаване и учене и технологиите не се считат за нещо, което може да замени преподавателя, а помощно средство в сложния процес на ученето.

Но в новите образователни подходи именно употребата на ИКТ като контекст дава разнообразни възможности, тоест подпомага създаването на нова, стимулираща образователна среда. Що се отнася до преподаването и ученето на чужди езици,

контекстуалната употреба на технологиите позволява пълното потапяне в един нов лингвистичен контекст, който, благодарение на социалните и емоционалните аспекти, благоприятства ученето на езика, базирано на комуникацията и реалните житейски ситуации.

Използването на ИКТ в чуждоезиковото обучение и конструктивистката теория за ученето имат много допирни точки. Има идеи, понятия и цели, които се споделят и в двата подхода, като например понятието за задача. За да бъде една задача полезна за обучаемия :

- тя трябва да се основава на ясно дефинирани педагогически цели;
- трябва да използва богати и автентични данни;
- трябва да предлага дейности на правилно когнитивно равнище;
- трябва да се предвидят разнообразни взаимодействия преди и след изпълнението ѝ.

Всички тези качества на педагогическите задачи са много по-лесно постижими с употребата на ИКТ. Все пак има някои недостатъци на използването им, но те са от организационен и финансов характер, както и от недобрата подготвеност на специалистите по чужд език в областта на ИКТ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Следващ етап в развитието на ИКТ е отварянето им към мрежи, подпомагащи ученето в екип, където основната ориентация е постигането на комуникативни компетенции. В дидактиката на чуждоезиковото обучение има тенденция за приемане на езиковите грешки като нормален фактор в процеса на учене. В същото време, общуването между обучаемите – както между тях и компютъра – укрепва позициите на диалога за сметка на монолога, чиито класически примери са телевизионните или радиопредаванията.

В съвременното светът на информационните технологии се отваря все повече към ползвателите си и става все по-достъпен. В същото време, начинът на преподаване на чужд език излиза от затворените системи, като еволюира към отворено построяване на знанията. Дидактиката се опира едновременно на съдържание на учебните програми, оценяващо иновацията в обучението, както и на ситуации, в които обучаемите учат нови начини за комуникация.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] TOMA, T., *Multimédia et des Hommes, L'enseignant face au Multimédia*, Martoranda editeur / Pédagogie International, Paris [1996]
- [2] BARON, G-L et BRUILLARD, E., *Information et ses Usages dans l'éducation*, Presses Universitaires de France [1996]
- [3] Duffy, T. M., and Cunningham, D. J. *Constructivism: Implications for the design and delivery of instructions*. In D. H. Jonassen (Ed.), *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. New York: Simon Schuster Macmillan, 1996.
- [4] Jonassen, David H. ,*Designing Constructivist Learning Environments (CLEs)* [1996]

За контакти

Гл.ас. Вилияна Йорданова Райчева, Русенски „Ангел Кънчев”, Филиал Силистра, Катедра „Филологически науки”, e-mail: viliana_ss@abv.bg, тел. 086/821 521

Докладът е рецензиран